

Rektorer vid Jättestensskolan
Grums kommun
20. Jättestensskolan
664 80 Grums

2009-12-22
1 (12)
Dnr: 40-2009:1745

Grums kommun
664 80 Grums

Kvalitetsgranskning av arbetet vid trakasserier och kränkande behandling vid Jättestensskolan i Grums kommun

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolornas arbete vid trakasserier och kränkande behandling under höstterminen 2009. Granskningen av Jättestensskolan i Grums kommun ingår i detta projekt.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/kvalitetsgranskning/).

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges ökade förutsättningar för att genomföra förbättringar.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighetsanalys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt mot huvudmän och/eller skolor. Dessa granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

De styrdokument som gäller för svenskt utbildningsväsen stadgar nolltolerans mot att barn, elever och studerande utsätts för kränkningar, diskriminering eller trakasserier.

Trots kravet på nolltolerans visar olika undersökningar, samt erfarenheter från den regelbundna tillsynen och från enskilda anmälningsärenden, att det inte är ovanligt att barn och elever blir kränkta och/eller trakasserade i svensk skola.

Skolinspektionen har därför valt att genomföra en kvalitetsgranskning med inriktning mot skolornas arbete vid trakasserier och kränkande behandling. Syftet med granskningen är att bidra till att förhindra förekomsten av trakasserier och kränkande behandling vid de granskade skolorna. Totalt har 50 skolor granskats i landet.

Kravet på skolorna att bedriva ett effektivt förebyggande, förhindrande och åtgärdande arbete understryks och konkretiseras i granskningen. Skolinspektionen avser därmed

bidra till att öka de granskade skolornas kunskap om vilket arbete som krävs för att förebygga och förhindra att kränkningar och trakasserier uppstår.

Granskningens resultat ska spridas till skolor och huvudmän som inte ingår i projektet. Resultaten kan därmed utgöra ett underlag för ett förbättringsarbete i hela landet.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en övergripande rapport, dels i rapporter med bedömningar för varje granskad skola. Där tar Skolinspektionen ställning till om skolan uppfyller skolförfattningarnas krav och med vilken kvalitet arbetet bedrivs. I de fall behov av åtgärder framkommit ansvarar huvudmannen och rektorer vid skolan för att åtgärder vidtas.

Jättestensskolan har ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Underlaget till beslut består av dokument från skolan samt av information som samlats in vid besök på skolan den 8 och 9 oktober. I skolan genomfördes samtal med ett urval av personal och elever samt med skolledning och elevhälsoteam. Beslutet grundar sig också på annan information som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Rektor vid skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Ansvariga för kvalitetsgranskningen i Jättestensskolan har utredaren Jonas Nygren och utredaren Erika Hansson varit.

Fråge-/granskningsområden

Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever upphörde att gälla den 1 januari 2009. Idag finns bestämmelserna istället i två lagar, dels i 14 a kap. skollagen, dels i diskrimineringslagen.

14 a kap. skollagen innehåller bestämmelser som har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever. Med kränkande behandling avses ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker ett barns eller en elevs värdighet. Det är Skolinspektionen som har tillsynen över att 14 a kap. skollagen följs.

Diskrimineringslagen innehåller bl.a. bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering av barn och elever. Med diskriminering avses direkt och indirekt diskriminering, instruktioner att diskriminera samt trakasserier och sexuella trakasserier. Med trakasserier avses ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Med sexuella trakasserier avses ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Diskrimineringsombudsmannen ska utöva tillsynen över att diskrimineringslagen följs.

14 a kap. skollagen och diskrimineringslagen innehåller bestämmelser som ålägger huvudmannen att vidta aktiva åtgärder bl.a. i form av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling respektive trakasserier samt skyldighet att utreda och

vidta åtgärder vid kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling respektive trakasserier.

Skolinspektionen har med utgångspunkt i 14 a kap. skollagen utifrån forskning, utvärdering och beprövad erfarenhet granskat det arbete som bedrivs i skolorna inom tre frågeområden.

1. Fungerar skolans systematiskt förebyggande arbete för att motverka trakasserier och kränkande behandling av barn och elever?

- *Fungerar skolans rutiner för att upptäcka kränkningar och trakasserier?*

Inom detta frågeområde har skolans arbete med att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling och trakasserier granskats. En viktig komponent i detta arbete är att utifrån en kartläggning av skolans behov upprätta plan mot kränkande behandling och likabehandlingsplan. Granskningen har också undersökt om skolan arbetar för att vara en social gemenskap. Vidare har det undersökts om skolan har rutiner för att upptäcka kränkningar och trakasserier.

2. Har skolan ett normkritiskt förhållningssätt?

Inom frågeområdet har granskats om personal sinsemellan och tillsammans med elever återkommande reflekterar över sitt egna förhållningssätt, värderingar och normer samt den betydelse dessa kan ha för att kränkningar och trakasserier kan uppstå.

3. Fungerar skolans rutiner så att kränkningar och trakasserier upphör när det blivit känt att ett barn eller elev blivit kränkt och trakasserat?

- *Använder skolan program utifrån forskning och/eller beprövad erfarenhet i sitt arbete mot trakasserier och kränkningar?*

Inom frågeområdet har det undersökts om skolan har rutiner för att tillse att kränkningar och trakasserier omedelbart upphör då de kommer till personalens kännedom. Vidare har det granskats vilka rutiner skolan har i fall då personal utsätter elever för trakasserier eller kränkande behandling. Om skolan använder sig av program/programkomponenter utifrån forskning och/eller beprövad erfarenhet har undersökts. Skolinspektionen har också undersökt om skolan analyserar orsaker till olika fall av kränkningar och trakasserier.

Beskrivning av besökt skola

Jättestenskolan är kommunens enda skola för årskurserna 6-9. Skolan ligger i Grums tätort vid bad- och sporthallen. Skolan har cirka 400 elever fördelat på 18 klasser. Varje klass har två mentorer och ett eget hemklassrum.

Skolinspektionens iakttagelser

Årlig plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen¹ ska huvudmannen se till att en årlig plan mot kränkande behandling upprättas. På motsvarande sätt stadgar diskrimineringslagen² att en likabehandlingsplan ska upprättas varje år. Det finns inget som hindrar att verksamheten respektive skolan för samman den årliga planen mot kränkande behandling med likabehandlingsplanen till ett dokument. Den årliga planen mot kränkande behandling ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som skolan avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Enligt Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling³ bör planen bland annat innehålla de slutsatser som kan dras av kartläggningarna om situationen i verksamheten, konkreta mål för och beskrivningar av de insatser som ska genomföras under året för att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt en ansvarsfördelning för detta. Vidare anges att planen bör innehålla tydliga rutiner för akuta och uppföljande åtgärder avseende inträffade kränkningar och hur dessa ska dokumenteras. Enligt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling⁴ ska planerna upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller.

Jättestensskolan har ingen egen likabehandlingsplan utan använder en plan som är utarbetad för hela Grums kommuns skolverksamhet. Planen är upprättad 2006-12-15 och gäller för läsåret 2007. Planen utgår inte från en kartläggning av de förhållanden som finns i verksamheten. Elever säger att de inte har medverkat i upprättandet av planen. Planen är inte känd och förankrad i verksamheten, enligt både elever och lärare. Ansvarsfördelning mellan personal och rektor är inte tydlig i planen vad gäller det åtgärdande arbetet avseende trakasserier och kränkande behandling. I likabehandlingsplanen finns diskrimineringsgrunderna omnämnda.

Vid Skolverkets utbildningsinspektion 12-14 februari 2008 kritiserades skolan för att de saknade en likabehandlingsplan såsom lagen föreskrev. De brister som togs upp var att det ska upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. Likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen och eleverna och

¹ 14 a kap. 8 § skollagen (1985:1100)

² 3 kap. 16 § diskrimineringslagen (2008:567)

³ Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLF5 2009:38)

⁴ 2 § förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling

den ska utgå från en kartläggning av den egna verksamheten. Dessa brister är fortfarande inte åtgärdade vid detta granskningstillfälle.

Skolinspektionen bedömer att Jättestenskolan saknar en årlig plan mot kränkande behandling i enlighet med de krav som ställs i skollagen. Detta måste åtgärdas. Skolinspektionen ser särskilt allvarligt på att de brister som skulle åtgärdas efter inspektionen 2008 fortfarande inte är åtgärdade.

Skolinspektionen konstaterar att elever inte medverkat vid upprättandet av skolans årliga plan mot kränkande behandling vilket måste åtgärdas.

Förebyggande och förhindrande arbete

Enligt skollagen⁵ ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Vidare ska huvudmannen, enligt skollagen⁶, se till att det vidtas åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Enligt läroplanen⁷ ska alla som arbetar i skolan medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen.

Enligt Brottsförebyggande rådets rapport "Effekter av anti-mobbningsprogram – vad säger forskningen"⁸ anges att internationell forskning visar att det är viktigt med en så kallad "whole school approach" för att lyckas minska mobbning, kränkningar och trakasserier. Hela skolan bör vara delaktig, såväl skolledning som lärare och övrig skolpersonal, och ha en gemensam uppfattning om hur man ska agera. Flera studier visar också att samarbete, engagemang och dialog mellan skolledning, lärare, föräldrar och elever har en avgörande betydelse.

Skolan har påbörjat ett arbete med att införa livskunskap på schemat och lärarna ska genomgå en utbildning i social och emotionell träning (SET).

Skolans lokaler är delvis ombyggda under de senaste åren. Ett rum med arbetsplatser för ett lärarlag byggdes i en korridor som utgjorde en orolig och otrygg miljö med låg personal närvaro där elever kränkte andra elever och där det även kom in utomstående, som ställde till bråk. Ombyggnaden ledde till förbättringar även om vissa problem med ovälkomna besökare har kvarstått. En del planerade ombyggnader och förbättringar genomfördes aldrig, enligt rektorerna, vilket lett till att skolan fortfarande ger ett ganska slitet intryck och det finns inte mycket på skolgården som eleverna kan sysselsätta sig med på rasterna.

⁵ 14 a kap. 6 § skollagen (1985:1100), jämför 3 kap. 14 § diskrimineringslagen (2008:567)

⁶ 14 a kap. 7 § skollagen (1985:1100), jämför 3 kap. 15 § diskrimineringslagen (2008:567)

⁷ Avsnitt 2.1 förordning (SKOLFS 1994:1) om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)

⁸ Alvant, Per (2009) *Effekter av anti-mobbningsprogram – vad säger forskningen?* Brottsförebyggande rådet

Enligt lärare och rektorer har skolan ett ständigt pågående arbete avseende brister i arbetsmiljön som rör förhållningssätt, attityder, språk och jargong. Skolan har ordningsregler som lärare och rektorer anser bidrar till en trygg miljö.

Eleverna håller med om att det finns ordningsregler men de hävdar att de inte följs på ett konsekvent sätt. Det är olika från lärare till lärare om reglerna tillämpas eller inte. Eleverna menar att ibland när lärarna säger till så fullföljer läraren inte och ser till att det läraren säger verkligen följs av eleverna. Det leder till att trovärdigheten för reglerna urholkas. Detta märks enligt eleverna även i arbetet med förhållningssätt, attityder, språk och jargong. Det förekommer i vissa elevgrupper ett utbrett användande av nedsettande tillmälen mot klasskamrater. Detta vet lärarna om, hävdar eleverna. Men eftersom lärarna inte tar tag i problemen på ett tidigt stadium och förebygger ett dåligt språk och kränkande jargong har bruket av öknamn urartat inom vissa elevgrupper och lett till trakasserier och kränkande behandling.

Skolan försöker arbeta med frågor av den här typen i livskunskapen men det har från elevhåll bemötts med viss skepsis dels för att det är nytt och dels för att de inte får betyg i livskunskap. Lärarna uttrycker en osäkerhet om hur de ska arbeta med livskunskap då de inte fått utbildning ännu. Det som finns till lärarnas hjälp i dagsläget är exempel på övningar som är utlagt på skolans hemsida.

Skolan har ingen plan för hur eleverna ska få utbildning i och förståelse för gällande lagstiftning med rättigheter och skyldigheter gällande trakasserier, kränkande behandling.

Skolinspektionen bedömer att skolans förebyggande och förhindrande arbete avseende trakasserier och kränkande behandling måste utvecklas.

Skolinspektionen bedömer att all personal på skolan behöver utveckla ett gemensamt förhållningssätt och ha en samsyn i frågor som rör det förhindrande arbetet mot trakasserier och kränkande behandling.

Arbetet för att upptäcka trakasserier och kränkande behandling

För att kunna åtgärda trakasserier och kränkande behandling då de uppstår behöver skolan ha rutiner för att försäkra sig om att de upptäcks. Enligt Allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling⁹ bör personalen ha god uppsikt över alla utrymmen och platser.

Skolan har ett Nonmob-team som ett led i att upptäcka trakasserier och kränkande behandling. Nonmob-teamet består av klassrepresentanter och en styrgrupp. I styrgruppen finns förutom elever ett antal personal. Möten hålls i klasserna. Styrgruppen med lärarstöd ska hjälpa till med att upptäcka trakasserier och kränkningar. De elever som är med i styrgruppen ska i samband med styrgruppens möten där lärarna ingår,

⁹ Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38)

tala om vad de fått för signaler från sina respektive klasser om misstänkta fall av trakasserier och kränkande behandling.

Eleverna säger att det förekommer verbala trakasserier och kränkande behandling och situationer med våldsinslag som inte kommer till personalens kännedom. En del upptäcks men enligt den enkätundersökning som genomförts av Skolinspektionen är det bara 16 procent, av eleverna i årskurs 9, som tycker att lärarna är bra eller ganska bra på att upptäcka när en elev blir mobbad. Vissa lärares inställning till verbala trakasserier och kränkningar, som framkom vid samtalen, är att om man skulle rapportera allt som förekommer skulle man inte få göra annat.

Trots att inte alla trakasserier och all kränkande behandling tas på allvar av lärarna så hävdar eleverna att de har någon personal på skolan som de med förtroende kan vända sig till om man skulle känna sig utsatta. Det är dock inget medvetet arbete från skolledningens sida som lett fram till det utan det förefaller vara de enskilda lärarnas engagemang som gör att eleverna känner förtroende. Det finns också exempel på att lärare har hjälpt till och engagerat sig mot trakasserier och kränkande behandling som skett utanför skolan och skoltiden.

I Nonmob-teamet har man bestämt att man ska ha tystnadsplikt. Detta tolkar eleverna i teamet som att man inte får prata om någonting som kommer till deras kännedom vilket lett till att de ibland har svårt att hjälpa sina klasskamrater. Det blir också svårt för de elever som inte är med i Nonmob-teamet att förstå vad de arbetar med i Nonmob-teamet. Skolinspektionen menar att det alltid är personalens på skolan som har ansvar för det upptäckande arbetet och att detta inte kan överlätas på elever i Nonmob-teamet. Elevernas roll i Nonmob-teamet måste vara tydlig för så väl de elever som ingår i teamet som för övriga elever på skolan.

Skolledningen utför inte kontinuerliga kartläggningar och observationer av den fysiska miljön inomhus och utomhus. Både elever och lärare påtalar att rektorerna inte är särskilt aktiva i att på ett öppet sätt lyfta de problem och incidenter som sker vid skolan. Den "tystnad" som detta leder till skapar missförstånd och rykten, enligt lärare och elever.

Rastvaktsystemet får kritik av eleverna som menar att det behövs fler lärare i korridorerna och på rasterna för det är då mycket händer. Eleverna säger att det gör nytta vid de tillfällen som lärarna går runt i korridorer och på platser där det förekommer trakasserier och kränkande behandling. Om det pågår något så avbryts det när personal dyker upp men det är inte alltid personalen märker det. Det finns idag inte rutiner för att garantera god uppsikt över alla utrymmen och platser där elever befinner sig. Personalen har ett rastvaktsystem men de är inte på de platser där de behövs, säger eleverna.

Skolinspektionen bedömer att skolans arbete för att upptäcka trakasserier och kränkningar behöver utvecklas.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver förtydliga elevernas roll i Nonmob-teamet.

Skolinspektionen bedömer att personalens närvaro vid elevernas icke lektionsbundna tid behöver förbättras.

Åtgärdande arbete

Enligt skollagen¹⁰ är huvudmannen skyldig att utreda omständigheter och i förekommande fall vidta åtgärder om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten. De åtgärder ska vidtas som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Enligt Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling¹¹ bör det finnas rutiner för hur akuta situationer ska hanteras och lösas när barn eller elever har utsatts för trakasserier eller kränkande behandling.

Skolan har vidtagit åtgärder som att bygga ett nytt lärarrum och spärra en dörr vilket lett till bättre uppsikt och färre intrång. Vidare har skolan infört hemklassrum för eleverna så de inte behöver byta undervisningslokal lika ofta. Lärarlagen har stärkts upp och varje lag jobbar idag nära varandra och har en bättre överblick över sina klasser och elever. Inom lärarlagen diskuteras och åtgärdas en del av de problem och elevärenden som uppstår. På arbetslagsnivå säger lärarna att man tillämpar rutiner när trakasserier och kränkningar upptäcks. Lärare och personalen i elevhälsoteamet uppger att nu när eleverna har färre lärare och egna hemklassrum så har kontakten och möjligheterna att åtgärda problem blivit bättre.

Skolledningen och lärarna uppger att man utreder alla former av trakasserier och kränkande behandling. Men utredningen är ibland bara muntlig och dras för kollegorna i arbetslaget. Hantering sker skyndsamt, på denna nivå. Vad Skolinspektionen kunde uppfatta dokumenterar lärare händelser på valfritt sätt. Detta får till följd att det inte går att följa varje enskilt fall eller se vilka åtgärder som vidtagits vid olika tillfällen.

Enligt lärarna råder det ibland oklarheter om när ett ärende ska lämnas till elevhälsoteamets personal eller till rektor för vidare åtgärder. Lärare eller rektor kontakter vårdnadshavare om en elev utsätts eller utsätter annan elev för trakasserier eller kränkande behandling. Men lärarna ger uttryck för att det är svårt att få stöd från elevernas föräldrar i arbetet. Lärarna tycks mena att eleverna har med sig värderingar och åsikter hemifrån som man inte förmår att ändra i skolan. Under samtalet med elevhälsoteamets personal framkommer det att man tycker att det överlag är lugnare vid skolan under detta läsår jämfört med förra. Samtidigt säger lärarna att det finns färre elever i behov av särskilt stöd detta läsår. Insatser erbjuds för elever som blivit utsatta för kränkande behandling. Vanligtvis är det samtal som erbjuds.

Eleverna berättar om att det förekommer trakasserier och kränkande behandling som vissa lärare känner till men inte tar tag i eller lyckas komma till rätta med. Det är för det

¹⁰ 14 a kap. 10 § skollagen (1985:1100), jämför 2 kap. 7 § diskrimineringslagen (2008:567)

¹¹ Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38)

mesta verbala kränkningar men även skojbråk som övergår till trakasserier och kränkande behandling, säger eleverna.

Eleverna berättar att det finns en grupp pojkar som ger varandra öknamn. Namnen förknippas med att de ser ut på ett visst sätt eller bor på en viss plats. Det börjar som något man säger kompisar emellan. Inledningsvis kan det vara roligt men efter en tid går det för långt och utvecklas till trakasserier och kränkande behandling.

Skolinspektionen vill framhålla betydelsen av att vuxna reflekterar över hur de bemöter elever då de berättar om incidenter. Professor Solveig Hägglund¹² beskriver hur mobbning och kränkande handlingar kan komma att bli vardagsföreteelser och banaliserade i skolkulturer. Med hjälp av sociala mekanismer som upprepning och föreställningar om begränsningar i människors värde, framstår handlingarna varken som konstiga eller icke önskvärda. Personalen kan genom att banalisera då elever blir utsatta medverka till att elever i fortsättningen inte berättar om att de blivit utsatta eller till och med bibringas uppfattningen att vissa former av trakasserier och kränkningar ska ses som acceptabla. Detta överensstämmer inte med den värdegrund skolan och samhället vilar på.

Det har i samband med granskningen framkommit att en elev utsatts för mobbning under mer än två års tid. Mobbningen upphörde en tid efter att eleven tog upp problemet. Eleven menar att det mest berodde på att eleven själv gjorde för att det skulle få ett slut och inte på de insatser skolan vidtog.

Eleverna uppger också att det förekommer fysiskt våld och det har hänt att flera elever ger sig på en ensam elev. En eller två elever hämtar ut den elev som ska få "stryk" från skolan och så går man till en avskild plats där fler väntar. En del av dessa händelser kommer aldrig till personalens kännedom. Samma vecka som Skolinspektionen är på besök fick en elev en soptunna trädd över huvudet. Många elever uppges ha stått och bevittnat kränkningen. Denna situation upptäcktes och personal avbröt kränkningen och vidtog åtgärder. Skolinspektionen märkte att det rådde oklarhet om vad som hänt och vilka åtgärder som vidtagits bland såväl elever som lärare. Många var oroliga och det var rykten i omlopp. Skolan lyckas åtgärda den akuta situationen men risken för liknande situationer kvarstår om inte problemen blir lösta på ett varaktigt sätt som skapar trygghet i skolan. Skolinspektionen menar att saklig information och tydlig kommunikation i samband med händelser som denna kan vara ett led i skolans arbete med att komma tillrätta med problematiken.

Det saknas rutiner för hur man gör med oönskade besök från utomstående som skolan har problem med. Det förekommer att elever som tidigare gått på skolan kommer och börjar bråka med skolans nuvarande elever.

¹² Hägglund, Solveig "Banal mobbning – en vardagsföreteelse i förskola och skola" i Thors, Christina (red.) *Utsött – en bok om mobbning* (2007) Lärarförbundet

Skolinspektionen bedömer att skolan måste utreda omständigheter och vid förekommande fall vidta åtgärder då en elev ansett sig ha blivit utsatt för trakasserier och kränkande behandling.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste vidta åtgärder så att alla för skolan kända fall av trakasserier och kränkande behandling upphör.

Analys av arbetet

Enligt Skolverkets allmänna råd¹³ bör de vidtagna åtgärderna följas upp och utvärderas. Utredningen, åtgärderna och uppföljningen av dessa bör dokumenteras. Dokumentation sker inte på ett sådant sätt att en samlad bild för skolan kan ges.

Dokumentation efterfrågas inte av skolledningen. Skolledningen har inte en samlad bild avseende de fall av trakasserier och kränkande behandling som inträffat på skolan. Skolan kan därför inte med säkerhet veta att personal följer upp varje enskilt fall för att försäkra sig om att trakasserier och kränkningar upphört. Det blir som en följd av detta svårt för skolledningen att göra analyser och utvärdera de insatser som genomförs av lärare och annan personal.

Skolinspektionen bedömer att skolans dokumentation och analyserande arbete avseende trakasserier och kränkande behandling behöver utvecklas.

Skolinspektionens slutsatser och beslut

Fungerar skolans systematiskt förebyggande arbete för att motverka trakasserier och kränkande behandling av barn och elever?

Skolans systematiskt förebyggande arbete fungerar inte tillräckligt bra. Skolinspektionen noterar att det finns exempel på ett bra förebyggande arbete från enskilda lärares sida. Många elever trivs på skolan och med sina egna lärare. Arbetet med Nonmobteamet, SET och livskunskap har dock ännu inte fått genomslag i verksamheten. Skolans utvärdering och uppföljning av åtgärder mot trakasserier och kränkande behandling behöver utvecklas för att bli ett led i det systematiskt förebyggande arbetet. Skolan har ingen plan mot kränkande behandling som uppfyller författningarnas krav. Det förebyggande arbetet är inte tillräckligt eftersom bråk och kränkande behandling är återkommande inslag i elevernas skolmiljö.

Har skolan ett normkritiskt förhållningssätt?

När det gäller skolans normkritiska förhållningssätt så saknar skolan planer för detta arbete. Rektorerna behöver utveckla former för samtal om förhållningssätt tillsammans med all personal. Skolan behöver en större öppenhet och på ett tydligare sätt redovisa åtgärder som vidtas på olika nivåer.

¹³ Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38)

Fungerar skolan rutiner så att kränkningar och trakasserier upphör när det blivit känt att ett barn eller elev blivit kränkt och trakasserat?

Det förekommer trakasserier och kränkande behandling på Jättestensskolan. Verbala kränkningar och nedsättande tillmälen är vanligt och i vissa klasser har det pågått under lång tid utan att lärarna kommit tillrätta med det. Fysiskt våld och att flera elever, främst pojkar, ger sig på andra elever förekommer. Skolan lyckas inte med att få de verbala kränkningarna att upphöra och de arbetar inte systematiskt med frågan. När det gäller fysiskt våldet löser skolan de akuta situationerna som man får kännedom om. Men det finns brister i det förebyggande arbetet eftersom samma typ av bråk är återkommande inslag i elevernas skoldag.

Skolinspektionen har i sin kvalitetsgranskning identifierat ett flertal områden som huvudmannen och rektor vid skolan måste åtgärda eller behöver förbättra för att förhindra att trakasserier och kränkande behandling uppstår. Nedanstående punkter visar vilka områden som måste åtgärdas respektive områden där förbättringsåtgärder behövs.

Områden som måste åtgärdas

- Skolinspektionen bedömer att Jättestensskolan saknar en årlig plan mot kränkande behandling i enlighet med de krav som ställs i skollagen. Detta måste åtgärdas. Skolinspektionen ser särskilt allvarligt på att de brister som skulle åtgärdas efter inspektionen 2008 fortfarande inte är åtgärdade.
- Skolinspektionen konstaterar att elever inte medverkat vid upprättandet av skolans årliga plan mot kränkande behandling vilket måste åtgärdas.
- Skolinspektionen bedömer att skolans förebyggande och förhindrande arbete avseende trakasserier och kränkande behandling måste utvecklas.
- Skolinspektionen bedömer att skolan måste utreda omständigheter och vid förekommande fall vidta åtgärder då en elev har ansett sig ha blivit utsatt för trakasserier och kränkande behandling.
- Skolinspektionen bedömer att skolan måste vidta åtgärder så att alla för skolan kända fall av trakasserier och kränkande behandling upphör.

Områden som behöver förbättras

- Skolinspektionen bedömer att all personal på skolan behöver utveckla ett gemensamt förhållningssätt och ha en samsyn i frågor som rör det förhindrande arbetet mot trakasserier och kränkande behandling.
- Skolinspektionen bedömer att skolans arbete för att upptäcka trakasserier och kränkningar behöver utvecklas.

- Skolinspektionen bedömer att skolan behöver förtydliga elevernas roll i Non-mob-teamet.
- Skolinspektionen bedömer att personalens närvaro vid elevernas icke lektionsbundna tid behöver förbättras.
- Skolinspektionen bedömer att skolans dokumentation och analyserande arbete avseende trakasserier och kränkande behandling behöver utvecklas.

Uppföljning

Grums kommun/Jätttestensskolan ska senast inom tre månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 22 mars 2010 till Skolinspektionen, avdelningen i Göteborg¹⁴, redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av beslutet.

På Skolinspektionens vägnar

Carina Abréu
Avdelningschef

Jonas Nygren
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsrådet Elisabeth Fogelberg, enhetschefen Hans Larson samt utredaren Erika Hansson deltagit.

¹⁴ Skolinspektionen, Kungsgatan 20, 411 19 Göteborg